

4.3.2024

Julkinen

Ympäristöministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräksi muiksi laeiksi

Sisäministeriö on pyytänyt ympäristöministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle kriittisen infrastruktuurin direktiivin (CER-direktiivi) täytäntöönpanemiseksi. Ympäristöministeriö on ollut edustettuna hallituksen esitystä valmistelleessa työryhmässä.

Ympäristöministeriö kiittää sisäministeriötä mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausuntoon seuraavaa.

Yleiset huomiot

Hallituksen esityksen tavoitteena on CER-direktiivin kansallinen täytäntöönpano. Esityksen tavoite on vahvistaa lainsäädännöllä kriittisen infrastruktuurin kriisinkestävyyttä, parantaa toimijoiden häiriönsietokykyä sekä jatkuvuudenhallintaa ja siten vahvistaa yhteiskunnan kriisinkestävyyttä ja kansallista turvallisuutta. Ympäristöministeriö pitää esityksen tavoitteita kannatettavina.

Kuten esitysluonnoksessakin todetaan, Suomessa on jo laajaa sektorikohtaista valmiutta, varautumista ja häiriötilanteisiin reagoimista koskevaa lainsäädäntöä. Ympäristöministeriö toteaa, että CER-direktiivin täytäntöönpanolla voidaan kuitenkin jatkossa varmistaa riskienhallinnassa erityisesti myös kriittisten toimijoiden välisten keskinäisriippuvuuksien tunnistaminen ja toimien kohdentuminen niille toimijoille, joiden merkitys yhteiskunnan toiminnalle on kriittisin.

CER-direktiiviä sovelletaan ympäristöministeriön hallinnonalalla jäteveden toimialaan eli yhdyskuntajätevesidirektiivissä määriteltyihin yhdyskuntajätevevettä, talousjätevevettä tai teollisuusjätevevettä kerääviin, poistaviin tai käsitteleviin toimijoihin. Ympäristöministeriö toteaa, että CER-direktiivin täytäntöönpanolla täydennetään nykyisin jo vesihuoltolaissa säädettyjä varautumisvelvoitteita sekä saatetaan lakisääteiseksi osittain jo olemassa olevia vesihuollon riskienhallintatoimia.

Lisäksi CER-direktiivissä tunnistettujen kriittisten toimijoiden toimitilaratkaisut ja tilahallinnan turvallisuus liittyvät YM:n koordinaatiovastuulla olevien kaava- ja rakennuslupatietojen julkiseen luonteeseen. On tunnistettu, että ilman eri sääntelyä kriittisten toimijoiden toimitilojen pohjapiirroksot ja maankäytön käyttötarkoitukset ovat kunnista julkisesti saatavilla ilman rekisteröitymistä tai tunnistautumista. Julkisuudesta ei voida säätää YM:n hallinnonalan vastuulla

olevilla säädöksillä, vaan kyse on julkisuuslain, hallintolain ja CER-direktiivin yhteensovittamisesta.

Kriittisten toimijoiden määrittäminen

Ympäristöministeriö pitää ehdotettuja säännöksiä kriittisten toimijoiden määrittämisestä ja sitä koskevasta päätöksenteosta lähtökohtaisesti hyvänä. Ympäristöministeriö toteaa, että ministeriöillä on paras näkemys niistä toimijoista, jotka ovat kriittisiä niiden omalla hallinnonalalla. Ympäristöministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että ehdotetusta 14 §:n 2 momentista tai sen perusteluista ei käy selväksi, mikä taho tekee päätöksen asian siirtämisestä valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistavaksi.

Kriittisten toimijoiden määrittämisestä ehdotetaan säädettäväksi lain 11 §:ssä. Merkittävästä haitallisesta vaikutuksesta säädettäisiin lain 12 §:ssä ja merkittävän haitallisen vaikutuksen arvioinnissa huomioon otettavista toimialakohtaisista seikoista lain 13 §:ssä. Ympäristöministeriö toteaa, että kyseisessä sääntelyratkaisussa kriittisten toimijoiden määrittämistä koskevat perusteet ovat vaikeasti hahmotettavissa. Ympäristöministeriö pitää kuitenkin jäteveden poisjohtamisen kuutiometrimäärää hyvänä lähtökohtana arvioitaessa jätevesihuoltolaitosten kriittisyyttä.

Kriittisten toimintojen tilojen rakennustietojen julkisuus

CER-direktiivin toimeenpanoa koskevassa lainsäädännössä tulisi olla määriteltynä tilanteet ja päätöksentekoprosessi, jolla kriittisten toimijoiden tiloihin liittyvät julkiset rakennus- ja kaavatiedot voitaisiin sulkea saatavaksi ainoastaan tunnistautumista/rekisteröintiä edellyttävän ja tietoturva-auditoidun järjestelmän kautta. Kyse on rajankäynnistä avoimen datan direktiivin ja arvokkaiden tietoaineistojen saatavuuden sekä samojen aineistojen kyberturvallisen käytön välillä.

Sama vaade koskee sisäänkäyntien ja teknisten järjestelmien sijaintitietoja, joita kumpiakin on nykyisellään julkisesti saatavilla kaava- ja rakennuslupa-asiakirjoista.

Kriittisten toimijoiden tilatietojen turvallisuus ei ole yksinomaan paikkatietojen käsittelyn kysymys, vaan rakennustietoa on saatavilla myös erilaisena dokumentti- ja rekisteritietona.

Valvonta

Ympäristöministeriö pitää ehdotuksessa esitettyä sektorikohtaista valvontamallia kannatettavana. Sektorikohtaisella valvontamallilla voidaan hyödyntää jo olemassa olevaa valvontaa. Esitysluonnoksen mukaisella valvontaviranomaisella Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on vahva sektorikohtainen valvontaosaaminen sen toimiessa vesihuoltolain valvovana viranomaisena ja valvoessa muun muassa vesihuoltolain mukaisen varautumissuunnittelun toteutumista. Ympäristöministeriö muistuttaa, että valvontaviranomaisten riittävien resurssien turvaaminen on keskeistä. Valvontaviranomaisten riittävää osaamista uusien tehtävien hoitamiseen, muun muassa keskinäisriippuvuuksien havainnointiin, on vahvistettava keskitetyllä ohjauksella.

Poikkeamailmoitukset

Ehdotuksessa esitetään säädettäväksi kriittisen toimijan velvollisuudesta ilmoittaa ilman aiheutonta viivästystä toimivaltaiselle viranomaiselle ja Huoltovarmuuskeskukselle poikkeamasta, joka häiritsee tai voi häiritä keskeisten palvelujen tarjoamista.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että esitysluonnoksessa mainittu ilmoituskanava NIS2- ja CER-ilmoituksia varten otetaan käyttöön hallinnollisen taakan minimoimiseksi. Ilmoituskanavalla tarkoitettaneen koskevan kuitenkin vain ilmoituksia Huoltovarmuuskeskukselle eikä sen tarkoituksena ole toimia kriittisten toimijoiden ja valvovien viranomaisten välillä. Ympäristöministeriö ehdottaa, että poikkeamia koskevassa ilmoitusvelvollisuutta koskevassa 17 §:ssä säädettäisiin, että valvovalla viranomaisella olisi mahdollisuus antaa tarkempia teknisiä määräyksiä ilmoittamismenettelystä.

Toimivaltaiset viranomaiset ja keskitetty yhteyspiste

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi poikkeamailmoitusten välittäminen Huoltovarmuuskeskuksen tehtäväksi. Kyse on direktiivin keskitetyille yhteyspisteille säädetyistä tehtävästi. Ympäristöministeriö toteaa, että Huoltovarmuuskeskuksen rooli keskitettynä yhteyspisteenä on perusteltu. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä Huoltovarmuuskeskukselle ehdotuksessa esitettyä velvollisuutta ilmoittaa poikkeamasta viivytyksettä sisäministeriön lisäksi myös toimialasta vastaavalle ministeriölle.

Paikkatieto

Kuten esitysluonnoksessakin todetaan, paikkatiedon väärinkäyttö on kansallisesti tunnistettu yhdeksi merkitykselliseksi riskiksi. Ympäristöministeriö pitää hyvänä, että kansallisessa riskiarvioinnissa on tunnistettu myös paikkatiedon väärinkäytön uhan arviointi. Ympäristöministeriö kuitenkin huomauttaa, että paikkatietojen riskien hallinta tehokkaasti ei ole mahdollista ilman niitä koskevia salassapitosäännöksiä ja kansallisia tiedonhallinnan ratkaisuja.

Muut huomiot

Esitysluonnoksen vaikutuksissa todetaan, että lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät sosiaalihuolto ja talousvettä toimittavat laboratoriot. Ympäristöministeriö huomauttaa, että laboratoriot eivät toimita talousvettä. Kyseisessä kohdassa tulisi viitata veden toimittajien ja jakelijoiden käyttämiin laboratorioihin.

Kansliapäällikkö

Juhani Damski

Erityisasiantuntija

Salla Koskela

VN/18947/2022-YM-129

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: